

Entre València i la vall de Vernissa (la Safor)

Una jornada sobre la preservació del patrimoni.

27 d'abril de 2006.

Entre València i la vall de Vernissa (la Safor). 27 d'abril de 2006.

Una jornada sobre la preservació del patrimoni.

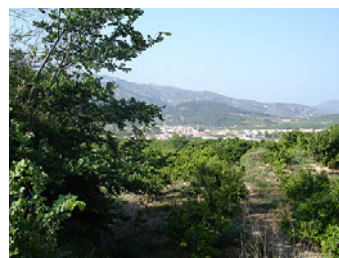
El Col·lectiu Vall de Vernissa i el departament d'Economia Aplicada de la UVEG van organitzar el passat 27 d'abril de 2006 la jornada "Noves polítiques, noves institucions, nous agents en la preservació del Patrimoni". Els actes van tindre lloc a la

Facultat d'Economia (Campus de Tarongers de la UV-EG), a la Sala Sánchez Ayuso, 1r pis de l'edifici Departamental Oriental.

La jornada, que va comptar amb un important nombre d'assistents, havia alçat bastant expectació, un fet que es reflecteix en la preinscripció, que va superar la setantena de persones. Un cop començades les conferències, la majoria d'elles albergaren un aforament complet.

REFLEXIÓ DE LES JORNADES:

La teoria i la praxis sobre les accions per a la conservació del Patrimoni han variat notablement en els últims anys. Des de la reflexió acadèmica apareixen nous conceptes i paradigmes; des de la pràctica política i l'entorn normatiu se succeeixen els canvis i apareixen noves institucions; i des de la societat civil s'articulen noves formes de participació així com, finalment, apareixen nous agents que promouen i patrocinen accions de valorització del patrimoni. El País Valencià ha sigut especialment actiu en cadascuna d'aquestes dimensions. L'objectiu de la Jornada, per tant, és visualitzar el rumb i les orientacions d'aquests novedosos processos d'intervenció, així com establir un fòrum d'intercanvi d'experiències i comunicació entre els diferents protagonistes d'aquest fenomen.

LES JORNADES: Dijous, 27 d'abril de 2006.

16:00 h. Inauguració de la Jornada.

Cap a les 16:00 h. es donà el tret d'eixida de les activitats. La inauguració de la jornada va anar a càrrec de Pau Rausell (coordinador de la Jornada) i de Roberto Escuder (director del departament d'Economia Aplicada).

La primera taula redona versava sobre "La preservació del patrimoni des de la política", i recollia les intervencions d'Ana Viciano (Jefe d'Àrea de Patrimoni cultural) i Rubén Arnandis (tècnic de la Diputació de València), que acudí en substitució de N' Antonio Garcia (Diputat de Turisme. Diputació de València).

ANA VICIANO

“Hem tingut algun problema per declarar BIC el Tribunal de les Aigües perquè algun PAI entra en conflicte amb el sistema hidràulic de l’Horta”.

En la seua intervenció, titulada *Reflexions sobre la praxis política en la protecció del Patrimoni*, va remarcar que hem de procurar per al nostre patrimoni una adequació a uns nous usos.

Les línies de treball de la Conselleria són les de “**conèixer**”, mitjançant els inventariats; “**protegir**”, tot comptant amb diferents figures de protecció com els BIC i les de Patrimoni de la Humanitat.

Pel que fa a la *vessant jurídica* de la protecció, Viciano ens va parlar de la modificació de la llei de patrimoni; pel que fa als plans especials de protecció, va advertir que potser hi haurà una major tutela de la Generalitat i que caldrà modificar l’article 39.

Apareixen aspectes un tant novedosos, com el que fa referència a la reconstrucció dels monuments, un punt al qual el mateix CVC s’havia mostrat contrari o, si més no, escèptic. Apareix la figura de béns immaterials, que també es recollia en la darrera modificació de la llei de patrimoni cultural valencià.

Un concepte novedós és el del “silenci negatiu”: fins ara el silenci administratiu s’havia interpretat com a positiu en la intervenció on hi apareguera una resta arqueològica, etc. D’ara endavant, si no hi ha contestació, no es permetran intervencions.

Ana Viciano va anunciar la creació d’una llei de parcs culturals a zones que aglutinen diversos BIC, així com una llei específica per al monestir de Valldigna i una darrera sobre actuacions arqueològiques.

Les dues darreres línies de treball se centren en “**conservar**”, sobretot prioritzant aquells espais que estan en perill, i “**divulgar**” amb rutes culturals, entre altres opcions. Viciano no va voler oblidar l’1 % cultural del Ministeri com una font important per invertir en el patrimoni.

RUBÉN ARANDIS

“Hem d’intentar conservar l’autenticitat de les diferents parts del nostre territori”.

Sota el títol *La dimensió transversal del Patrimoni. Patrimoni i territori*, Rubén Arandis, que acudí en substitució de N’ Antonio Garcia (Diputat de Turisme. Diputació de València), féu una breu síntesi de les darreres actuacions de la Diputació pel que fa al patrimoni.

La seua intervenció va començar amb un esment de la delcaració de la Haya sobre turisme , i va afegir que calia buscar un valor nou i alternatiu al turisme de “sol i platja”.

Pel que fa a projectes concrets, va nomenar Bocairent, Alpont i Ròtova, amb el palau dels Comtes de Ròtova. Arnandis va destacar que en el darrer pla de recuperació patrimonial i de turisme d'interior (PLINTUR) s'han acollit més de 150 pobles.

La seua intervenció a acabar amb la qüestió al públic sobre si podríem entre tots demostrar si hi ha quelcom més que el sol i la platja.

La segona taula redona va anar a càrrec de Joan Romero (Director de l'Institut Interuniversitari de Desenvolupament Local) i Maurizio Maggi i versava sobre els "Models sobre la preservació del Patrimoni i el seu impacte". Va ser mereixedora de la major expectació i atenció per part del públic, el qual va participar al final amb un interessant debat sobre la dinàmica de la societat envers el patrimoni.

JOAN ROMERO

"Estes qüestions acabaran formant part de l'imaginari col·lectiu de la majoria".

Sota el títol *Patrimoni i Desenvolupament Local*, la seua intervenció va tractar d'analitzar les noves tendències, les reaccions i les actituds de la societat actual envers el patrimoni. De fet, va mantenir una actitud certament il·lusionant i optimista, que alguns li van criticar en acabar la seua intervenció.

Segons Romero, actualment estem en un moment d'impàs, un moment en què comencem a mirar el territori d'una altra manera. Tot açò, a causa de diverses tendències:

-apareixen nous actors polítics, que deriven de la transformació de l'estat, una situació que es caracteritza per l'augment de la rellevància de l'àmbit local o regional –que, a més, reivindica competències-, el creixent interès pel "lloc" i la necessitat de polítiques de cooperació i coordinació.

-cap als anys 80 i 90 del passat segle, hi ha gent que demana participació ciutadana.

-s'incorporen a les nostres vides nous valors postmaterials, com els ambientals, de protecció del patrimoni, etc.

En aqueix moment de canvi econòmic els territoris esdevenen cada cop més complexos i, ahora, es recomponen socialment, tot democratitzant-se.

Al llarg de la intervenció, Romero analitzà com el paisatge ha passat a ésser un element fonamental de la personalitat.

I, de fet, comença a incorporar-se a l'ideari col·lectiu. El ponent afirmà que "estes qüestions acabaran formant part de l'imaginari col·lectiu de la majoria". A més, afegí, fins i tot "estarà mal vist urbanitzar de manera massiva".

No obstant, com a dinàmiques per solucionar els problemes presentats del territori, Romero va esmentar diverses figures, com la que es va concretar en la nova

Llei d'Ordenació del Territori i Protecció del Paisatge (LOTPP) on, llevat de la seua aplicació, hi ha un canvi de concepte respecte d'anteriors lleis.

El Pla Territorial de l'Illa de Menorca i la Llei de Protecció, gestió i ordenació del Paisatge (de Catalunya) són models que cal seguir en un futur. El fenòmen de la "Custòdia del territori" va merèixer una menció especial, d'ençà que fóra enunciat el novembre de 2000, un moment en què s'hi donaren cita firmants públics i privats, com una mostra del dens teixit social que configura la nostra realitat.

Finalment, Romero va animar a insistir en els contextos específics a l'hora d'actuar, no en els globals. "Els contextos específics tenen la clau per accelerar els processos". Com a nota d'esperança, va tornar a afirmar que "estem a l'inici d'un procés de maduració". Però en realitat és només l'inici.

MAURIZIO MAGGI

"A un ecomuseu, cal tindre en compte que les persones s'interelacionen amb el patrimoni".

La papereta de Maurizio Maggi (Istituto di Ricerchi Economico Sociali del Piemonte) no era fàcil. La seua ponència duia el títol de *Los Ecomuseos: un nuevo concepto para la valorización del patrimonio*. Davant d'aquest punt de partida, es feia necessari respondre a la pregunta "què és un ecomuseu?". L'ecomuseu és una possibilitat seriosa per a un territori; no obstant, tal com va advertir, no és una alternativa a tota l'economia global del territori; perquè ho fóra, caldria un gran lideratge local.

El concepte naix als anys 70, a França. No obstant, a pesar de l'intent de cercar una definició, com que la pregunta sempre retorna, Maggi advertí que potser és més important parlar de "què fa un ecomuseu?", tot englobant la seua figura en el context d'una cultura cada cop més complexa, en un moment de canvi de la consideració de nació. Així, els museus parlaven a través d'objectes "meravellosos" però n'hi havia d'altres –arquitectònics, estils de vida, etc.

La solució es planteja com un museu a l'aire lliure, a Estocolm, el 1891. Allà mateix es produeix el pas d'exposar allò inusual a allò habitual i quotidià.

No obstant, és partir del 1945 quan es produeix una altra volta de rosca: s'exigeix un origen territorial de la cultura; cada territori exigeix un discurs. En definitiva, en certa manera, s'havia produït una crisi de la cultura universalista dels museus.

Igual que la cultura, que cada cop engloba més conceptes, els museus havien d'afrontar reptes semblants. I ho va il·lustrar amb una preciosa cita de Louise Colet: "Les perles no fan el collar, sinó el fil [que ho uneix]". Els museus tradicionals no podien esdevenir el fil entre els diferents elements que constituïen la realitat a interpretar.

L'ecomuseu, al contrari del museu (que ens parla d'un món que se n'ha anat), és un projecte d'un món que encara no hi ha, és un discurs territorial (de preservació patrimonial i recuperació, també), on tant científics com pobladors són actors que hi conviuen. Perquè en un ecomuseu, cal tindre en compte les persones que s'interelacionen amb el patrimoni: són tan importants la comunitat, les autoritats locals com la custòdia del territori.

De fet, els dos pilars fonamentals són: el patrimoni comprés pels pobladors i la xàrcia social.

Per tal d'arribar a una competitivitat territorial és necessari un equilibri entre el medi ambient, la identitat (la capacitat social) i l'eficiència d'aquell patrimoni (la seua accessibilitat).

Com a exemple, Maggi ens il·lustrà amb "l'ecomuseu de les terrasses i la vinya", creat el 1995 al Piemont.

- DEBAT POSTERIOR:

Després de les intervencions de Romero i Maggi, s'obrí un interessant debat entre el públic. **Santiago La Parra**, historiador, va advertir dels perills que ha suposat la identificació entre la cultura museística i la identitat al llarg de la història –prenent com a referència la dictadura nazi-. L'historiador, professor de l'EPS de Gandia, va proposar la cultura com una de les estratègies front a la globalització però va qüestionar si era més necessari un ecomuseu o una llei de comarcalització; i, per reblar el clau, si no seria millor parlar d'una xàrcia d'ecomuseus al llarg del territori.

Maurizio Maggi, prenent el repte de La Parra, va confirmar que és interessant la interrelació entre els ecomuseus i que ja existeix una xàrcia d'ecomuseus a nivell europeu. Pel que fa a les qüestions de la identitat, Maggi va raonar que la identitat no és res definitiu, és un projecte. La construcció de la identitat està per fer. si un ecomuseu cerca quina és la identitat local serà un èxit.

Pel que fa a **Joan Romero**, va aportar algunes reflexions al voltant del concepte d'identitat cultural; entre elles, que el segle XX ha acabat amb una reemergència d'uns sentiments identitaris (que no tenen el perquè ser nacionalistes). Els "llocs" han recobrat un nou protagonisme. Així va qüestionar si realment calia una proposta comarcalitzadora anterior a l'elaboració de projectes concrets. Més aviat, caldrien, segons Romero, xàrcies d'escales supramunicipals. "La comarcalització a Catalunya i Aragó, va apuntar Romero, ha fracassat".

En aquest sentit, va apuntar que són més importants les capacitats locals que les normes generals. El context és més important. Si hi ha un context advers, no hi ha res a fer. a pesar de tot, va dir Romero dirigint-se als joves estudiants, les coses estan canviant: cada cop hi ha més gestors. Els contextos de vegades són més importants que els pressupostos. Les coses estan canviant per a bé.

Entre el públic es va demanar que l'empresariat tinga un paper més actiu, que no es limite al patrocini. Entre tots, **Paco Tamarit** es mostrava escèptic amb el canvi d'imaginari col·lectiu. el context canvia massa ràpid, en referència al territori. Potser ja no ens quedarà res quan ens posem en marxa.

Així i tot, Romero es mantenia optimista i apuntava que territoris com Catalunya i Menorca han reduït el territori que tenien planificat urbanitzar. A més, va apuntar que aquest debat sobre el territori fa cinc anys no hi era. En el procés de què havia parlat, va indicar diferents fases: l'interès de la comunitat científica, els grups locals, els mitjans de comunicació, els problemes ciutadans i l'agenda política.

Per acabar, es va apuntar que els ecomuseus no són l'alternativa als museus tradicionals. Són una cosa diferent. La finalitat és mobilitzar la població per conservar un equilibri a punt de trencar-se. Cal construir un altre equilibri, diferent d'aquell que ja existeix.

- Durant la **pausa**, l'activitat a les jornades no va cessar: el Col·lectiu féu entrega, a Ana

Viciano, de la proposta d'ampliació del perímetre de protecció de Sant Jeroni, per tal que el Director General, Manuel Muñoz, se'n pronuncie. Així mateix, el tècnic de Diputació va rebre el projecte de l'Ecomuseu Viu, per tal d'iniciar una col·laboració, i vam poder atendre els mitjans de comunicació.

- 19:00 h. Taula redona: **Noves institucions i noves experiències. El paper de la societat civil.**

NA ESPERANZA SÁNCHEZ. Fundació Pere Compte (gerent).

“Els objectius de la Fundació Pere Compte són la rehabilitació del patrimoni artístic de la província de València”.

En aquesta tasca, intervenen agents públics, com la Diputació i la Generalitat Valenciana, com privats.

Podeu consultar més informació sobre la tasca d'aquest organisme a www.percompte.org.

EN VICENTE BURGOS. Fundació Jaume II el Just (gerent).
“El claustret ens el portarem amb o sense llicència d’obres”.

Una bona part de la seua intervenció va girar al voltant de l’adquisició del claustre de l’Abat, que en aquests moments encara es troba al Canto del Pico, un edifici també declarat BIC però en estat ruïnós. “Amb un acord del consell de ministres, amb tots els papers que calen, amb tants anys, una llicència d’obra no ens pot impedir que el portem, sobretot pel procés de deteriorament que està patint”, va afirmar Burgos.

Burgos va explicar la història de rehabilitació del monestir de Santa Maria de la Valldigna, des que s’adquirí el 1991, i desglossà els Pla director de recuperació del conjunt. Com un dels màxims èxits, va destacar la rehabilitació de l’hospederia.

XAVIER RÓDENAS
(coordinador projecte Ecomuseu de la Vall de Vernissa) va explicar el projecte de l’Ecomuseu Viu de la Vall de Vernissa (La Safor).

"En el disseny de l'ecomuseu tenen cabuda tant els tècnics, la gent dels pobles com les empreses i entitats públiques".

RAFAEL MARTÍNEZ. “Els parcs culturals”. (director del Museu de la Valltorta).

"Actualment s'està elaborant un esborrany de llei de parcs naturals".

[...]

20:00 h. Clausura de la Jornada, a càrrec de la Degana de la Facultat d’Economia.

Organitza: Unitat d’Investigació en Economia Aplicada a la Cultura i Col·lectiu Vall de Vernissa.
Col·labora: Departament d’Economia Aplicada. Fundació Pere Compte.
[La resta d’actes i fotografies les podeu trobar al nostre web.]

MAURIZIO MAGGI (Istituto di Ricerche Economico Sociali del Piemonte)
"Un ecomuseu per a la Vall de Vernissa".
(29 d'abril de 2006. Cinema Cervantes de Ròtova)

vernissa
viu ecomuseu

ECOMUSEU VIU DE LA VALL DE VERNISSA
Col·lectiu Vall de Vernissa
www.valldevernissa.org · www.vernissaviu.org